

Hagyni, hogy megszülessen az egyensúly

Interjú Herman Leventével

SIRBIK ATTILA

Várfok Project Room, 2017. VII. 1–29.

interjú

A mai napig fontos számodra, hogy Erdélyben, a kommunizmus éve alatt nőttél fel, és csak 18 évesen kerültél Budapestre?

A Várfok Project Room tavaszi évadának záró kiállítása Herman Levente (1976, Marosvásárhely) *Menj haza* című tárlata. A kiállítóter egy szoba intim terévé alakul át, a festmények, a festett berendezési tárgyak és a térben elhelyezett kellékek által. A marosvásárhelyi születésű, de évtizedek óta Budapesten élő Herman Levente munkásságának egyik központi kérdése az otthonkeresés. A múlt helyeinek feltérképezése, az itthon és az otthon fogalmait körüljáró összművészeti projektje, a *Tetrisz* (2015) után a 21 éve folyamatosan költöző művész most egy albérlet vagy átmeneti szállás terébe vezet be a nézőt.

Egyfajta feldolgozásá, elengedéssé, ugyanakkor analitikus, értelmező attitűddé válik számodra a múlttal való szembenézés?

HERMAN LEVENTE: Báttran mondhatom, hogy nem feldolgozom a múltam, hanem részt veszek benne, hiszen ha hazautazom, egyik világból a másikba kerülök át. Bár ugyanazon a nyelven beszélnek itthon is és otthon is, valahogy az értelmezés más jellegű, sokkal mélyebb és személyesebb. Ami a szembenézést illeti, mindig kellemes gondolataim vannak az „otthonnal” kapcsolatban. Szüleim, régi barátságok, a hegyek, ilyen

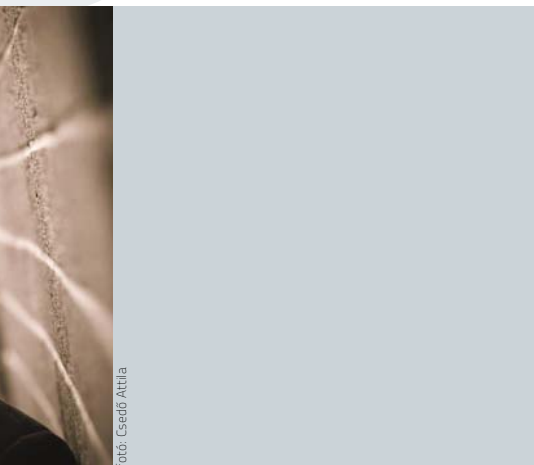
szemszögből értelmezem a különbséget és a hasonlóságot a két világ között. Mindkettőnek íze van, de mivel nem szakadtam el teljesen a szülőföldemtől, minden belső hiányosságot otthon pótolok be.

H. L.: Budapesten nemcsak egy teljesen más világgal találkoztam, hanem a hozadékaival is. A legelső megdöbbenésem az volt, hogy az itteni osztálytársaim kilencven százalékának elváltak a szülei. A mi zárt

HERMAN LEVENTE: Moon-river, 2017, olaj, vászon, 120x200 cm

fény: Sztrélikó Mónika

Fotó: Cséddő Attila

közösségünkben ennek a jelenségnek nem volt meg a szubkultúrája. Másrészt ezután már nem a szüleim szárnya alatt nevelkedtem, hanem megadatott az a fajta szabadság is, amivel tudatosan meg kellett tanulni kezelni a különböző élethelyzeteket, új barátságokat, közelről megismerhettem azt a kultúrát, amiről azelőtt csak könyvekben olvastam. Budapesten már nem éreztem a múlt rendszer hangulatát,

utóhatásait, miközben, mikor hazalátogattam, a hosszú hajam miatt négy fegyveres rendőr kísért be a fodrászhoz. Hosszú időnek kellett eltelnie, hogy leülepedjen a hivatalos szervek számára is az, hogy minden megváltozott. Sokat köszönhetek annak, hogy a kommunizmus éve alatt nevelkedtem, nőttem fel Erdélyben, de végső soron a felnőtté válás utolsó lépéseit az anyaország fővárosában tettem meg, mikor 18 évesen ideköltöztem. A két világ, gyerekkorom, fiatalkorom emlékei és az itteni élet összefonódva jelennek meg képeimen.

A személyességen túl a kollektív tudat, a közösségi tér és életérzés ugyanolyan hangsúlyos jelenlétet kap a vásznaidon?

H. L.: Az élettér azért fontos, mert saját ritmusa szerint bontakozhat ki az ember, nem a folyamatos alkalmazkodás nehézségeivel küzd, míg a közösségi térben (főleg, ha az folyton változik) kénytelenek vagyunk egy hullámhosszon lenni a többiekkel, ebben az esetben megszűnik a személyesség, valós igényeink háttérbe szorulnak. Fontosnak tartom ezért a személyes életteret.

A személyesség alatt azt is értem, hogy számodra mindig fontos volt a képzőművészetben túl a hétköznapi életben való létezés, hiszen a szó szoros értelmében mindenféle munkában kipróbáltad magad. Ez személyes döntés volt, vagy a körülmények miatt alakult így?

H. L.: 23 éve folyamatosan költözöm, 2002-ben egy év alatt 11 helyen laktam. Mindeközben diplomás művészként dolgoztam gödörásóként, napszámosként, rakodómunkásként, filmdíszletesként és egy minőségbiztosítónál. Voltam lufiárus, utcazenész, kőműves, asztalos, hangszerbolti eladó egy plázában, festő és kőrestaurátor,

Fotó: Sztreikó Mónika

HERMAN LEVENTE: Álmos éjszakai ruha, 2017, papír, monotípiá, 60x40 cm

csapos, kertész, gyorsportré-rajzoló, segédmunkás, filmzene rögzítésénél előadó. Díszítettem esküvői helyszíneket, sminkeltem színházban, filmben, megjelent két verseskötetem, prózát írtam, amihez később filmet rendeztem, majd megzenésítettem, játszottam filmekben, színházi előadásban profi színészek mellett, készítettem hintalovakat megrendelésre, és hangszereket.

Fotó: Sztreikó Mónika

HERMAN LEVENTE: Északnyugat, 2017, vegyes technika, 30x40 cm

Tanítottam rajzsakkörben, tanársegédként egyetemen, majd tanárként főiskolán, festményeket hamisítottam és restauráltam, beázást festettem biztosítási csaláshoz. Visszatekintve nem tudok olyan időszakot említeni, amikor unatkoztam volna. Én ebből építkeztem. Azokat a hangsúlyokat keresem, akár a festményen vagy az installáción belül, melyek által a számomra lehető legtökéletesebbnek vélt szabadságban nyilvánulhatok meg. Ez csupán annyit jelent, hogy átadom magam a munkának, a hangsúlyok egymás utáni követésével és figyelembevételével engedem épülni, megszületni a végleges egyensúlyt, amit nem én, hanem maga az adott vizuális keret diktál önmagának.

Fotó: Sztrelló Mónika

HERMAN LEVENTE: Könnycseppek, 2017, olaj, vászon, 25x30 cm

Apum mérnök, és érdeklődése nem csupán addig terjedt ki, hogy elektromos hálózatokat tervezzen. Számos találmánya volt, mérőműszerek, újítások. A pincékben jól felszerelt műhely volt, ugyanúgy, mint nagyapámnál, aki asztalosként dolgozott. Visszagondolva, nagyon hasznosnak bizonyult a gyenge játékelhőzatal mellett, hogy öcsémrel saját magunk készíthettük játékaink nagy részét.

Anyum iparművész, ez a két rész határoz meg mind a mai napig, ami szerencsés hozadéka a gyerekkoromnak, folyamatosan érdeklődöm, és építék valamit. A körülmények kényszerítettek arra, hogy ennyi helyen dolgozzak, de természetesen mindezt nem éreztem kényszerűségnek. Minden munkának megvan az íze, hangulata, ha figyelemmel és némi odaadással csináljuk, nem beszélve a tapasztalatokról és a

különböző társadalmi rétegekből származó emberek megismeréséről. Fontos és hasznos hullámok voltak eddigi életemnek.

Képeid a legkonkrétabb valóságban is megtalálják a metafizikusság pillanatait. A kelet-európaiság számodra hangulat, vagy sokkal inkább egyfajta kézzelfogható enyészet?

H. L.: Nem tudok kibújni a bőrömből, más lenni, mint ami vagyok. Kelet-európai,

székely és szász vérvonalal, olyan földrajzi helyen nevelkedtem, ahonnan a felmenőim is származnak. Ez bizonyos értelemben genetika, mégpedig egy olyan régjóhoz kötődő, ahol, bár már ugyanúgy elkezdett hígulni a közösségi szellem (és ez nem csupán a kulturális asszimilációnak köszönhető), mégsem tudott annyit bomlasztani rajta a nyugati civilizáció, hogy az ott élők megfélemlkezzenek önnön mivoltukról. Ami itt a fővárosban tapasztalható, az egy tranzitválótlanság. Én még mindig nagybetűvel kezdek mondatot, nem beszélek szlengben, rövidítésekben, angol szavakkal fűszerezve a mondatokat, és amennyire erőm engedi, odafigyelek a környezetemben élőkre. Fontosnak tartom a családomat, és hálás vagyok azért, hogy szüleim a mai napig álarok és erőlködés nélkül szeretik és tisztelik egymást. Mindig is ez adott nekem erőt a nehéz pillanatokban. Ha ez kelet-európaiság, akkor hát odatarozom. Ez számomra a kézzelfogható.

HERMAN LEVENTE:

A szomszéd háza, 2017, olaj, vászon

Fotó: Sztrelló Mónika